

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : کلیات تحقیق .....
۲	۱-۱-مقدمه .....
۳	۱-۲-بیان مسئله .....
۴	۱-۳-اهمیت و ضرورت تحقیق .....
۵	۱-۴-اهداف تحقیق .....
۵	۱-۵-سوالات تحقیق .....
۵	۱-۶-روش کلی تحقیق .....
۶	۱-۷-تعاریف واژگان کلیدی تحقیق .....
۶	۱-۸-قلمرو تحقیق .....
۶	۱-۸-۱-قلمرو موضوعی .....
۶	۱-۸-۲-قلمرو مکانی .....
۶	۱-۸-۳-قلمرو زمانی .....
۷	۱-۹-چارچوب کلی تحقیق .....
۸	فصل دوم : مبانی تحقیق و مروری بر تحقیقات انجام شده .....
۹	۲-۱-مقدمه .....
۹	۲-۲-مبانی تئوری یا نظری تحقیق .....
۹	۲-۱-۱-مبانی نظری مرکز فرهنگی .....
۹	۲-۱-۲-تعریف فرهنگ .....
۱۱	۲-۱-۲-۲-معنای واژه فرهنگ .....
۱۱	۲-۱-۲-۳-تعاریف فرهنگ از دیدگاه جامعه شناسان .....
۱۲	۲-۱-۲-۴-عوامل فرهنگی موثر در شکل گیری فضای معماری .....
۱۳	۲-۱-۲-۵-معرفی مجتمع فرهنگی .....
۱۴	۲-۱-۲-۶-پیشینه ی مراکز فرهنگی در ایران .....

- ۱۵..... ۷-۱-۲-۲-۲ بررسی کارکرد مراکز فرهنگی
- ۱۶..... ۸-۱-۲-۲-۲ جایگاه مراکز فرهنگی در فرآیند توسعه فرهنگ
- ۱۷..... ۹-۱-۲-۲-۲ رابطه بین معماری مراکز فرهنگی و نیازهای طبیعی انسان
- ۱۸..... ۱۰-۱-۲-۲-۲ اهداف مراکز فرهنگی
- ۱۹..... ۲-۲-۲-۲ مبانی نظری پیرامون حس مکان
- ۱۹..... ۱-۲-۲-۲-۲ انسان به عنوان یک موجود اجتماعی
- ۱۹..... ۱-۱-۲-۲-۲-۲ نیازهای انسان
- ۲۰..... ۲-۱-۲-۲-۲-۲ انسان، موجودی اجتماعی
- ۲۰..... ۳-۱-۲-۲-۲-۲ اجتماع و جامعه
- ۲۱..... ۴-۱-۲-۲-۲-۲ درونگرایی و حس تعلق به مکان
- ۲۱..... ۵-۱-۲-۲-۲-۲ خلوت و حس تعلق به مکان
- ۲۳..... ۶-۱-۲-۲-۲-۲ ارتباط
- ۲۵..... ۷-۱-۲-۲-۲-۲ چستی ارتباط اجتماعی
- ۲۶..... ۲-۲-۲-۲-۲ فضای عمومی
- ۲۶..... ۱-۲-۲-۲-۲-۲ نظریه های فضاهای عمومی
- ۲۷..... ۲-۲-۲-۲-۲-۲ درک فضای عمومی
- ۲۸..... ۳-۲-۲-۲-۲ مکان و فضا
- ۲۹..... ۴-۲-۲-۲-۲-۲ حس مکان
- ۳۱..... ۱-۴-۲-۲-۲-۲ مفهوم شناسی مکان
- ۳۳..... ۲-۴-۲-۲-۲-۲ مکان شناسی در معماری
- ۳۴..... ۳-۴-۲-۲-۲-۲ نقش روح و مکان در معماری
- ۳۵..... ۵-۲-۲-۲-۲-۲ عوامل تشکیل دهنده حس مکان
- ۳۵..... ۱-۵-۲-۲-۲-۲ عوامل ادراکی و شناختی
- ۳۶..... ۲-۵-۲-۲-۲-۲ عوامل کالبدی
- ۳۷..... ۶-۲-۲-۲-۲-۲ حس تعلق به مکان
- ۳۸..... ۱-۶-۲-۲-۲-۲ حس تعلق از رویکرد معرفت شناسی

- ۳۹.....۲-۲-۲-۶-۲- حس تعلق از رویکرد هستی شناسی
- ۴۰.....۲-۲-۲-۶-۳- عوامل تاثیر گذار بر حس تعلق به مکان
- ۴۳.....۲-۲-۲-۶-۴- عوامل کالبدی موثر بر حس تعلق به مکان
- ۴۳.....۲-۲-۲-۷- مؤلفه‌های حس مکان و مطلوبیت سکونت
- ۴۵.....۲-۲-۲-۸- با ارزش سازی معماری مجتمع مسکونی به واسطه حس مکان
- ۴۶.....۲-۲-۲-۹- لمس مکان معماری خاطره‌انگیز به واسطه حس مکان
- ۴۷.....۲-۲-۲-۱۰- حس مکان-محیط معماری و تعاملات اجتماعی
- ۴۷.....۲-۲-۲-۱۰-۱- ایجاد فضای تعاملات اجتماعی با طراحی محیط و فضای معماری
- ۴۷.....۲-۲-۲-۱۰-۲- فضای معماری تعامل پذیر
- ۴۸.....۲-۲-۲-۱۰-۳- مؤلفه‌های مکانی و محیطی تحقق تعاملات اجتماعی
- ۵۰.....۲-۲-۲-۱۱- عوامل تاثیر گذار بر حس مکان در راستای اجتماع پذیری فضاهای عمومی
- ۵۰.....۲-۲-۲-۱۱-۱- سرزندگی
- ۵۲.....۲-۲-۲-۱۱-۲- دسترسی
- ۵۲.....۲-۲-۲-۱۱-۳- امنیت
- ۵۲.....۲-۲-۲-۱۱-۴- کاربری و فعالیت
- ۵۳.....۲-۲-۳- جمع بندی مبانی نظری
- ۵۴.....۲-۳- پیشینه تحقیق
- ۵۶.....۲-۴- ضوابط و استانداردها
- ۵۶.....۲-۴-۱- قسمت اداری
- ۵۹.....۲-۴-۲- کتابخانه
- ۶۰.....۲-۴-۲-۱- وسایل ویژه سالن مطالعه
- ۶۱.....۲-۴-۲-۳- تقسیم بندی فضای کتابخانه
- ۶۳.....۲-۴-۳- سالن همایشها و نمایش فیلم
- ۶۳.....۲-۴-۴- نمایشگاه دائمی
- ۶۳.....۲-۴-۵- نمایشگاه ثابت
- ۶۴.....۲-۴-۶- فضای اطلاع رسانی، آموزشی

۶۵.....	۲-۴-۷-کلاس و کارگاه و فضای آموزشی
۶۷.....	۲-۴-۸-خدماتی رفاهی
۶۷.....	۲-۴-۹-سالن چندمنظوره
۶۸.....	۲-۴-۹-۱-اصول طراحی فضای داخلی و آرایش وسایل مبلمان»
۶۹.....	۲-۴-۱۰-بخش کنترل و فروش بلیط
۶۹.....	۲-۴-۱۱-سالن اجتماعات
۷۰.....	۲-۴-۱۲-سالن انتظار
۷۰.....	۲-۴-۱۳-فضاهای پشتیبانی
۷۲.....	۲-۴-۱۴-ضوابط معلولین
۷۴.....	۲-۴-۱۵-ضوابط و مقررات پارکینگ
۷۷.....	فصل سوم : مواد و روش ها
۷۸.....	۳-۱-روش تحقیق
۷۹.....	۳-۲-جامعه مورد مطالعه
۷۹.....	۳-۳-ابزار گردآوری اطلاعات
۷۹.....	۳-۳-۱-روش کتابخانه ای
۸۰.....	۳-۳-۲-روش میدانی
۸۱.....	۳-۴-نمونه
۸۱.....	۳-۵-روش نمونه گیری
۸۱.....	۳-۶-حجم نمونه
۸۱.....	۳-۷-روش تحلیل داده ها
۸۲.....	فصل چهارم : نتایج
۸۳.....	۴-۱-مقدمه
۸۳.....	۴-۲-تحلیل نمونه های موردی
۸۳.....	۴-۲-۱-معرفی نمونه های داخلی
۸۳.....	۴-۲-۱-۱-فرهنگسرای خاوران (جوان)
۹۰.....	۴-۲-۱-۲-فرهنگسرای نیاوران

۹۹.....	۴-۲-۱-۳-مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول.....
۱۰۸.....	۴-۲-۲-معرفی نمونه های خارجی.....
۱۰۸.....	۴-۲-۱-۱-مرکز فرهنگی گتی.....
۱۱۵.....	۴-۲-۲-۲-دانشکده هنر و معماری ییل.....
۱۲۰.....	۴-۲-۳-۳-مرکز فرهنگی پلازن.....
۱۲۵.....	۴-۲-۳-تحلیل و جمع بندی نمونه های موردی.....
۱۲۸.....	فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری.....
۱۲۹.....	۵-۱-مقدمه.....
۱۲۹.....	۵-۲-عوامل محیطی پیرامون و تأثیر آن‌ها بر طراحی پروژه.....
۱۲۹.....	۵-۲-۱-فرم ساختمان در رابطه با اقلیم کرمان.....
۱۲۹.....	۵-۲-۲-جهت استقرار ساختمان.....
۱۲۹.....	۵-۲-۳-تأثیرات اقلیمی مؤثر در طراحی.....
۱۳۰.....	۵-۲-۴-خصوصیات کالبدی ساختمان‌ها در اقلیم کرمان.....
۱۳۰.....	۵-۲-۵-استفاده از خورشید و نور طبیعی در اقلیم گرم و خشک با استفاده از تابش بندها.....
۱۳۰.....	۵-۲-۱-۵-نور شرق و نورگذرهای شرقی (پنجره‌ها - درها) نور شرق در تابستان.....
۱۳۱.....	۵-۲-۲-۵-نور شرق در زمستان.....
۱۳۱.....	۵-۲-۳-۵-نور گذرهای غربی.....
۱۳۲.....	۵-۲-۴-۵-نور شمالی.....
۱۳۳.....	۵-۲-۵-۵-نورگذرهای جنوبی.....
۱۳۳.....	۵-۳-معماری در مناطق گرم و خشک ایران.....
۱۳۳.....	۵-۳-۱-منطق شکل و فضای معماری و بافت در برابر مسایل آب و هوایی.....
۱۳۷.....	۵-۳-۲-چگونگی کارکرد بادگیر.....
۱۳۷.....	۵-۳-۳-ترکیب بام گنبدی و طاق.....
۱۳۸.....	۵-۳-۴-اصول عمده طراحی اقلیمی مناطق کویری در مقیاس کویری.....
۱۳۹.....	۵-۳-۵-اصول عمده طراحی اقلیمی مناطق کویری در مقیاس بنا.....
۱۴۰.....	۵-۴-تحلیل سایت.....

۱۴۰	.....	۱-۴-۵-موقعیت سایت:
۱۴۰	.....	۲-۴-۵-دلایل انتخاب سایت
۱۴۰	.....	۳-۴-۵-ابعاد دقیق سایت
۱۴۱	.....	۴-۴-۵-تحلیل دسترسی ها به سایت
۱۴۲	.....	۵-۴-۵-کاربری زمین های اطراف و طرح های بالا دست
۱۴۳	.....	۵-۵-برنامه فیزیکی
۱۴۷	.....	۵-۵-روند و ایده های طراحی
۱۴۹	.....	منابع
۱۵۷	.....	پیوست ها

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲- سطوح مختلف حس مکان در دیدگاه پدیدارشناسان و روانشناسان محیطی (.....)	۳۰
جدول ۲-۲- عوامل تاثیر گذار بر حس تعلق مکان (آراسته و فرکیش، ۱۳۹۵).....	۴۱
جدول ۳-۲- عوامل تاثیر گذار بر حس تعلق به مکان (آراسته و فرکیش، ۱۳۹۵).....	۴۲
جدول ۴-۲- مؤلفه‌های مکانی و محیطی در شکل‌گیری حس مکان برای ایجاد تعاملات اجتماعی مطلوب.....	۴۹
جدول ۵-۲- خلاصه ای از هفت کیفیت سرزندگی از دیدگاه بنتلی (به نقل از پورحیدر شیرازی، ۱۳۹۴).....	۵۱
جدول ۶-۲- تعداد محل پیش بینی شده برای صندلی چرخدار (مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، ۱۳۹۰).....	۷۳
جدول ۷-۲- تعداد پارکینگ مورد نیاز به تفکیک کاربری (مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۹۰).....	۷۵
جدول ۱-۳- جزئیات نمونه های بررسی شده.....	۸۱
جدول ۱-۴- تبیین راهکارهای طراحی شاخصه های کیفی در جهت ارتقاء حس مکان (نگارنده).....	۱۲۶
جدول ۲-۴- تحلیل نمونه های موردی متناسب با شاخصه های کیفی در جهت ارتقاء حس مکان (نگارنده).....	۱۲۷

فهرست تصویرها

عنوان	صفحه
تصویر ۱-۲-رابطه بین نیازهای انسان و چگونگی پاسخگویی معماری به این نیازها (شولتز و سیدنی، ۱۳۹۶).۱۸.	۱۸.
تصویر ۲-۲- مروری بر روابط میان خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام (آلتمن، ۱۳۹۲: ۱۰).۲۳.....	۲۳.....
تصویر ۳-۲- مدل مفهومی مکان و اجزاء آن (کانتر، ۲۰۰۷).۲۸.....	۲۸.....
تصویر ۴-۲- مدل مفهومی عوامل موثر بر حس مکان (فلاح، ۱۳۸۵).۳۷.....	۳۷.....
تصویر ۵-۲- مدل مفهومی مکان و عوامل تشکیل دهنده آن (جوان فروزنده و مطلبی، ۱۳۹۰).۴۰.....	۴۰.....
تصویر ۶-۲- عوامل و مؤلفه های دخیل در ایجاد حس مکان در مکان معماری (فلاح، ۱۳۸۵).۴۴.....	۴۴.....
تصویر ۷-۲- ارتباط معمار با عوامل تأثیرگذار بر طراحی فضای تعامل پذیر(قره بگلو و همکاران، ۱۳۹۵).۴۸.....	۴۸.....
تصویر ۸-۲- سیر هویت دار شدن یک فضای معماری به همراه پاسخ گویی به نوع نیاز روز همچون	
تعاملات اجتماعی (قره بگلو و همکاران، ۱۳۹۵).....	۵۰.....
تصویر ۹-۲- استاندارد فضای کار (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۵۷.....
تصویر ۱۰-۲- ترکیبهای گوناگون از میزهای انفرادی (نویفرت و نویفرت، ۱۳۸۹).....	۶۰.....
تصویر ۱۱-۲- استاندارد فضاهای کتابخانه (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۱.....
تصویر ۱۲-۲- استاندارد فضای نمایش (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۴.....
تصویر ۱۳-۲- استاندارد کلاس آموزشی و کافی نت (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۶.....
تصویر ۱۴-۲- استاندارد کارگاه طراحی (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۶.....
تصویر ۱۵-۲- استاندارد فضای سمینار (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۷.....
تصویر ۱۶-۲- استاندارد فضای نقشه کشی (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۶۷.....
تصویر ۱۷-۲- استاندارد سالن سخنرانی ۲۰۰ صندلی، (نویفرت و نویفرت، ۱۳۸۹).....	۶۹.....
تصویر ۱۸-۲- استاندارد صندلی در سالن (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۷۰.....
تصویر ۱۹-۲- استاندارد کافی شاپ (روزرخ و همکاران، ۱۳۸۵).....	۷۱.....
تصویر ۲۰-۲- فاصله بین دو در متوالی که هر دو در یک جهت باز شوند.....	۷۳.....
تصویر ۲۱-۲- فضای آزاد جلوی سطح کاری یا میز جهت قرارگیری صندلی چرخدار.....	۷۴.....
تصویر ۲۲-۲- ارتفاع دستیابی از مقابل و از پهلو برای صندلی چرخدار.....	۷۴.....
تصویر ۲۳-۲- اندازه فاصله داخلی بین دو ستون و نحوه استقرار خودروها.....	۷۵.....

- تصویر ۲-۲۴- فضای چرخشی مورد نیاز پشت خودروها..... ۷۵
- تصویر ۴-۱- فرهنگسرای خاوران، موقعیت قرارگیری ۸۳
- تصویر ۴-۲- فرهنگسرای خاوران، معرفی بخشهای اصلی ۸۴
- تصویر ۴-۳- فرهنگسرای خاوران، دید به سمت بازارچه..... ۸۵
- تصویر ۴-۴- فرهنگسرای خاوران، دید به نمای اصلی ساختمان مرکزی ۸۵
- تصویر ۴-۵- فرهنگسرای خاوران، نمای سردر مجموعه ۸۶
- تصویر ۴-۶- فرهنگسرای خاوران، لابی ساختمان مرکزی ۸۶
- تصویر ۴-۷- فرهنگسرای خاوران، لابی طبقه اول، دید به سمت فضای میانی ۸۷
- تصویر ۴-۸- فرهنگسرای خاوران، پلان طبقه همکف و طبقه اول ساختمان مرکزی ۸۷
- تصویر ۴-۹- فرهنگسرای خاوران، طراحی داخلی فضای نگارخانه ۸۸
- تصویر ۴-۱۰- فرهنگسرای خاوران، بخش سالن مطالعه کتابخانه ۸۸
- تصویر ۴-۱۱- فرهنگسرای خاوران، کمبود تعاملات اجتماعی در فضای باز مجموعه ۸۹
- تصویر ۴-۱۲- فرهنگسرای خاوران، تعاملات اجتماعی در فعالیتهای مناسبی ۹۰
- تصویر ۴-۱۳- فرهنگسرای خاوران، موقعیت قرارگیری مجموعه ۹۰
- تصویر ۴-۱۴- فرهنگسرای خاوران، معرفی بخشهای اصلی ۹۰
- تصویر ۴-۱۵- فرهنگسرای خاوران، طراحی مسیرهای عبوری با توجه به جزئیات ۹۱
- تصویر ۴-۱۶- فرهنگسرای خاوران، نحوه شکلگیری مسیر عبوری در کنار مسیر آب در ترازهای مختلف زمین ۹۱
- تصویر ۴-۱۷- فرهنگسرای خاوران، ترکیب طراحانه مصالح، فرم در جداره های بیرونی ۹۲
- تصویر ۴-۱۸- فرهنگسرای خاوران، دید به سمت چارچوب ورودی در فضای بیرونی ۹۳
- تصویر ۴-۱۹- فرهنگسرای خاوران، ورودی و اتصال شهری ۹۳
- تصویر ۴-۲۰- فرهنگسرای خاوران، تأکید بر محل ورودی با ایجاد طاق ۹۴
- تصویر ۴-۲۱- فرهنگسرای خاوران، تناسب طاق ورودی نسبت به ساختمانهای پیرامون ۹۴
- تصویر ۴-۲۲- فرهنگسرای خاوران، تأثیر متقابل حیاط و ساختمان برهم ۹۵
- تصویر ۴-۲۳- فرهنگسرای خاوران، نحوه چیدمان و ترکیب بندی داخلی فضاها ۹۶
- تصویر ۴-۲۴- فرهنگسرای خاوران، ارتباط بصری فضاهای داخلی به بیرون ۹۷
- تصویر ۴-۲۵- فرهنگسرای خاوران، پلکان ورودی در نقش ارتباط دهنده بین فضاهای باز و بسته ۹۸

- تصویر ۴-۲۶-فرهنگسرای نیاوران، پویایی فضا حاصل از تعاملات اجتماعی در میان اقشار گوناگون جامعه در ساعات مختلف شبانه روز..... ۹۸.....
- تصویر ۴-۲۷-فرهنگسرای نیاوران، پیاده روی مناسب حاشیه شرق مجموعه، ارتباط مؤثر با محیط شهری ۹۹... ۹۹.....
- تصویر ۴-۲۸- نمای کلی از مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۰.....
- تصویر ۴-۲۹-پلان مرکز فرهنگی و هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۱.....
- تصویر ۴-۳۰-فرم مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۲.....
- تصویر ۴-۳۱-مقطع از حیاط مرکزی و سالن نمایش کوچک مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۳.....
- تصویر ۴-۳۲- نمای شمال شرقی مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۴.....
- تصویر ۴-۳۳-تحلیل پلان مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۵.....
- تصویر ۴-۳۴-تحلیل پلان مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۶.....
- تصویر ۴-۳۵-مسیرهای گردش مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۷.....
- تصویر ۴-۳۶-فضاهای پر و خالی مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۷.....
- تصویر ۴-۳۷-دیاگرام روابط فضایی (سمت راست) و دیاگرام عمودی روابط (سمت چپ) مرکز فرهنگی هنری سینمایی دزفول..... ۱۰۷.....
- تصویر ۴-۳۸- مرکز فرهنگی گتی، موقعیت قرارگیری مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۰۸.....
- تصویر ۴-۳۹- مرکز فرهنگی گتی، دید پرنده به کلیت مجموعه در بستر طبیعی آن (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۰۸.....
- تصویر ۴-۴۰-مرکز فرهنگی گتی، ارتباط مجموعه با دورنمای شهری (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۰۹.....
- تصویر ۴-۴۱- مرکز فرهنگی گتی، خط آسمان مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۰۹.....
- تصویر ۴-۴۲-مرکز فرهنگی گتی، چیدمان داخلی فضای گالری و کتابخانه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۰۹.....
- تصویر ۴-۴۳-مرکز فرهنگی گتی، معرفی بخشهای اصلی مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۱۰.....
- تصویر ۴-۴۴-مرکز فرهنگی گتی، تعاملات اجتماعی در مکانهای سرپوشیده مجموعه..... ۱۱۰.....
- تصویر ۴-۴۵-مرکز فرهنگی گتی، نمونه ای از ورود نور در فضاهای سرپوشیده (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۱۰.....
- تصویر ۴-۴۶-مرکز فرهنگی گتی، ارتباطات و مسیر خطی برای هدایت مراجعه کنندگان در فضاهای میانی..... ۱۱۱.....
- تصویر ۴-۴۷-مرکز فرهنگی گتی، باغ کاکتوس مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵)..... ۱۱۱.....
- تصویر ۴-۴۸-مرکز فرهنگی گتی، طراحی محوطه و توجه به فضای سبز در انتهای آکس درون مجموعه..... ۱۱۱.....
- تصویر ۴-۴۹- مرکز فرهنگی گتی، دورنما به مجموعه، ترکیب بندی طراحانه اجزا کنار هم..... ۱۱۲.....

- تصویر ۴-۵۰-مرکز فرهنگی گتی، دورنما به مجموعه، ترکیب بندی طراحانه اجزا کنار هم ۱۱۲
- تصویر ۴-۵۱-مرکز فرهنگی گتی، توجه به جایگاه بیننده در میان ارتباطات فضایی (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) .. ۱۱۲
- تصویر ۴-۵۲-مرکز فرهنگی گتی، توجه به چگونگی حضور گیاه در ارتباط با بنا (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۳-مرکز فرهنگی گتی، نمونه ای از طراحی هندسی محوطه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۴-مرکز فرهنگی گتی، ارتباط گیاه با بنا (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۳
- تصویر ۴-۵۵-مرکز فرهنگی گتی، الگوهای متفاوت و همسنگ در استفاده از مصالح (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) . ۱۱۴
- تصویر ۴-۵۶-مرکز فرهنگی گتی، استفاده از مصالح بومی در جداره ها (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۴
- تصویر ۴-۵۷-مرکز فرهنگی گتی، استفاده عمومی مردم از فضاهای باز مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۴
- تصویر ۴-۵۸-مرکز فرهنگی گتی، تعاملات اجتماعی در رستوران مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۵
- تصویر ۴-۵۹-مرکز فرهنگی گتی، تعاملات اجتماعی و پویایی در مجموعه (arthut.ir ۹۸/۴/۱۵) ۱۱۵
- تصویر ۴-۶۰-مرکز فرهنگی گتی، ارتباط بصری رستوران و محیط پیرامون در روز و شب ۱۱۵
- تصویر ۴-۶۱-نمایی از دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۶
- تصویر ۴-۶۲-نمایی از دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۶
- تصویر ۴-۶۳-نمایی از دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۸
- تصویر ۴-۶۴-پلان دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۸
- تصویر ۴-۶۵-مقطع دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۸
- تصویر ۴-۶۶-مقطع دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۹
- تصویر ۴-۶۷-مقطع دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۱۹
- تصویر ۴-۶۸-مقطع دانشکده هنر و معماری ییل ۹۸/۵/۵ www.arthut.com ۱۲۰
- تصویر ۴-۶۹-مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۱
- تصویر ۴-۷۰-آمفی تئاتر مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۱
- تصویر ۴-۷۱-مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۲
- تصویر ۴-۷۲-مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۲
- تصویر ۴-۷۳-سایت پلان مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۳
- تصویر ۴-۷۴-سایت پلان مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۳
- تصویر ۴-۷۵-سایت پلان مرکز فرهنگی پلازن ۹۸/۵/۱۰ www.architect-shop.com ۱۲۴

- تصویر ۴-۷۶- پلان مرکز فرهنگی پلازن ۱۲۴
- تصویر ۴-۷۷- مجموعه ی نماها و مقاطع مرکز فرهنگی پلازن ۱۲۵
- جدول ۵-۱- خصوصیات کالبدی ساختمان هماهنگ، اقلیم کرمان (کسمایی و احمدی نژاد، ۱۳۹۲) ۱۳۰
- تصویر ۵-۲- کوچه های باریک و طاق و طویزه برای ایجاد سایه (نگارنده) ۱۳۴
- تصویر ۵-۳- ساختمان با نمای کاهگل - خانه سعیدنیا (نگارنده) ۱۳۵
- تصویر ۵-۴- پلان خانه سعیدنیا دیوارهای قطور ۱۳۶
- تصویر ۵-۵- خانه حاج رشید رضوی (قسمت تابستان نشین) (نگارنده) ۱۳۶
- تصویر ۵-۶- چگونگی کارکرد بادگیر (امیدواری و گلذاری، ۱۳۹۱) ۱۳۷
- تصویر ۵-۷- ترکیب بام گنبدی در برابر عوامل آب و هوایی (امیدواری و گلذاری، ۱۳۹۱) ۱۳۷
- تصویر ۵-۸- نقشه موقعیت هوایی سایت ۱۴۰
- تصویر ۵-۹- ابعاد سایت مورد نظر (منبع طرح تفصیلی موجود در شهرداری مرکزی کرمان) ۱۴۱
- تصویر ۵-۱۰- دسترسی ها (منبع طرح تفصیلی موجود در شهرداری مرکزی کرمان) ۱۴۱

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر طراحی مرکز فرهنگی در شهر کرمان با رویکرد ارتقا حس مکان بود. روش تحقیق این پژوهش کیفی و از نوع تحلیل محتوا می باشد و اجرای آن به صورت توصیفی- تحلیلی است. جامعه ی مورد مطالعه در این تحقیق نمونه های مراکز فرهنگی در داخل و خارج از کشور بودند که از لحاظ موضوع و رویکرد به موضوع تحقیق حاضر بیشترین تشابه را داشتند. در این تحقیق ۳ نمونه منتخب داخلی و ۳ نمونه ی منتخب خارجی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند. در این تحقیق در مرحله اول به منظور مطالعه درزمینه های طراحی مرکز فرهنگی بعد از مطالعه پیرامون فرهنگ- که در این تحقیق به عنوان شیوه های خاص زمانمند و فضامندی که در وضعیت واقعی تعریف شده باشند شناخته می شود- و تجزیه و تحلیل منطقی اطلاعات گردآوری شده و حوزه نظری و بررسی استانداردها و ضوابط، امکانات و محدودیت ها و ... و همچنین بعد از تحلیل سایت، سعی در ایجاد ارتباطی صحیح و همه جانبه بین اطلاعات بدست آمده و طرح پروژه گردید. سپس در مرحله دوم به منظور تحلیل آنچه که از مطالعات بدست آمده از شیوه ی جدول سازی و تحلیل فضایی رایانه ای و فرمی برای مدل سازی برای رسیدن به طراحی استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که حس مکان حاصل ارتباط درونی انسانی، تصورات ذهنی او و ویژگی های محیطی است. طرح، منظره، بو و صدا است که نشان می دهد حس مکان مفهومی پیچیده از احساسات و دلبستگی انسان نسبت به محیط است که در اثر انطباق و استفاده انسان از مکان به وجود می آید.

واژگان کلیدی:

مرکز فرهنگی، فرهنگ، مکان، حس مکان

فصل اول : کلیات تحقیق

نقش اساسی فرهنگ در ساختار جوامع امروز بر کسی پوشیده نیست. انسان امروزی می‌کوشد تا به هر وسیله سطح دانش و فرهنگ خود را ارتقاء دهد. در عصر کنونی با وجود وسایل ارتباط جمعی و اطلاع رسانی سریع، تبادل فرهنگی به مراتب بیشتر از قبل صورت می‌گیرد. امروزه فرهنگ و هنر به عنوان مقوله‌ای مهم و جدایی‌ناپذیر از زندگی بشری امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است (آشوری، ۱۳۹۶). در این میان مرکز فرهنگی محلی برای گره زدن فرهنگ و هنر و ایجاد زمینه مناسب برای شکوفایی و رشد این دو مهم در جوامع بوده است. معمولاً مراکز فرهنگی در برگیرنده مجموعه‌های با ارزش از لحاظ فرهنگی هستند، بنابراین طبیعت زیبا مرکز فرهنگی است که مجموعه آن بی‌نهایت است و بازدیدکنندگان و مسئولین آن جزء مجموعه آثار می‌باشند. وسعت مرکز فرهنگی به اندازه‌ای است که در فکر بشر نمی‌گنجد و ابعاد آن را نمی‌توان درک کرد. در جهان امروز فرهنگ‌ها همواره از طریق تلفیق و امتزاج با یکدیگر رشد کرده‌اند، هنگامی که قرار باشد خود را در آینده احساس کنیم، برخورد فرهنگ‌ها، تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، برنامه‌ای اجتناب‌ناپذیر می‌شود. نکته اصلی در طراحی معماری یکپارچگی و وحدتی است که در عین حضور، یکنواخت و یکسان نشود و در درون خود، تغییر و تحول و تنوع دارد. معماری آینه‌ای است که در وضعیت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه را به ما می‌نمایاند، تصویر واقعی ما همان چیزی است که در شهرهایمان ساخته شده و می‌شود، البته توسل به میراث معماری گذشته نیز باید به طریقی معقول و منطقی صورت گیرد (آلتمن^۱، ۱۳۹۲).

با رشد روز افزون جمعیت و به تبع آن رشد و توسعه سریع شهرنشینی شرایط جدیدی در زندگی مردم ایجاد می‌شود این شرایط خود نیازهای جدیدی را نیز به دنبال خواهد داشت. وضعیت ایجاد شده موجب بروز تغییرات نسبتاً زیادی در زندگی مردم و فعالیت‌های آنان می‌گردد. در روند این تغییر و تحولات، رشد فرهنگ و در کنار آن رشد خلاقیت‌ها و نیز پر نمودن اوقات فراغت جوانان از جنبه‌های مهم زندگی محسوب می‌گردد. نقش اساسی فرهنگ در ساختار جوامع امروز بر کسی پوشیده نیست. انسان امروزی می‌کوشد تا به هر حال وسیله سطح دانش و فرهنگ خود را ارتقا دهد. در عصر کنونی با وجود وسایل جمعی و اطلاع رسانی سریع، تبادل فرهنگی به مراتب بیشتر از قبل صورت می‌گیرد. امروزه فرهنگ و هنر به عنوان مقوله‌ای مهم و جدایی‌ناپذیر از زندگی بشر مطرح هستند، در چنین شرایطی وجود مراکزی برای ارائه فرهنگ و هنر در شهر و اجتماع بشری امری ضروری و اجتناب‌پذیر است (پهلوان روی و شاهپری، ۱۳۹۱).

---

¹ Altman

فرهنگ سراها مکان هایی هستند که در آن ها امکان ارتباط برقرار کردن با فرهنگ و تمدن و هنر قدیم و جدید میسر می گردد و می تواند باعث بالا رفتن تعاملات و ارتباطات سالم اجتماعی شود. هدف از طراحی مرکز فرهنگی در شهر کرمان، فقط انجام یک پروژه معماری نیست بلکه آنچه در ابتدا مدنظر قرار گرفته اهمیت وجود مکانی فرهنگی برای ارائه و شناساندن فرهنگ و ارتقاء سطح فرهنگی در این شهر است که این تحقیق آن را سرلوحه‌ی خود قرار داده است.

۱-۲- بیان مسئله

در گذشته علاوه بر درک کالبدی، معماری با روح مکان نیز ارتباط برقرار می کرده است و نسبت به آن مکان حس تعلق داشته است (صادقی، ۱۳۹۲). این موضوع به خصوص در معماری غنی شهر کرمان در دوره سنت به خوبی قابل لمس است و حس تعلق در تمام وجوه این معماری وجود دارد (بهشتی راد، ۱۳۹۴). اما با توجه به این ویژگی ها متأسفانه معماری معاصر، از چنین کیفیاتی برخوردار نیست. این مهم به عنوان یک مسئله اساسی، باید مورد توجه هر چه بیشتر معماران معاصر قرار گیرد، چرا که بدین طریق می توان احساس تعلق را به زندگی انسان ها برگرداند. این تعلق می تواند از کوچک ترین واحدهای معماری تا فضای شهری وجود داشته باشد (فلاحی، ۱۳۸۵). خطوط معماران در طراحی امروز فاقد روح و حس زندگی می باشد و به نظر می رسد یکی از روش هایی که می تواند در این زمینه مهم واقع شود و به نوعی یاری دهنده باشد، توجه به حس تعلق به مکان است و این مهم همواره باید جزء دغدغه های اصلی یک معمار به شمار آید (کان، ۱۳۹۷).

این گونه می توان بیان کرد که یکی از شرط های معماری خوب توجه به جنبه های مختلف مکان است و یکی از این جنبه ها، حس تعلق می باشد. بازگشت روح و حس زندگی به معماری معاصر ایرانی یکی از جنبه های مثبت این نگرش و رویکرد می باشد و می تواند توجه معماری (طرف) به انسان (مظروف) در قالب ایجاد مکانی موفق به وسیله ایجاد حس تعلق (به مانند گذشته) را در پی داشته باشد و این اتفاق می تواند به خودی خود توجه همه جانبه معماران را به کنکاش در مفاهیم، الگوها و سعی در معاصر سازی و باز تعریف آن ها (باز تعریف حس تعلق در معماری امروز) را به همراه داشته باشد (شولتز، ۱۳۹۴).

یکی از کاربری هایی که می تواند به خوبی این اهداف را در پی داشته باشد و نقش مهمی را در ایجاد حس تعلق ایفا کند، طرح یک مجموعه ی فرهنگی است که بتواند در قالب یک مرکز فرهنگی ظهور کند؛ چرا که بهتر می تواند در قالب فعالیت های فرهنگی اجتماعی مخاطبین را طلب کند و خانه ای باشد که اهالی آن مردم شهر کرمان هستند و می توانند نسبت به آن حس تعلق داشته باشند و خود را جزئی از آن ببینند و در آن حیات را حس کنند و در آن مشارکت داشته باشند. مرکز فرهنگی با رویکردی جدید نسبت به محیط و مخاطبین؛ مکانی که متعلق به